

Farkas József És Andarache Radu

Ez a kép, azt hiszem, itt készült, Désen, 1978. július harmincegyedikén. Én vagyok a bal oldali, mellettem pedig Andarache Radu, ő volt az első vezérigazgatója a cellulóz- és papírkombinátnak, azután ki lett nevezve a dési cseentrála [hőközpont] vezérigazgatójának, s tavaly -- 2004-ben -- meghalt, szegény. 1957-től itt vagyok, Désen. Először kineveztek a dési cementgyárhoz igazgatónak, ez tartott 1958-ig, amíg ki nem tettek a pártból. Nem lett baj abból a szempontból, hogy zsidó voltam, mert nem adtam alkalmat arra, hogy tévedjek. Bajom abból lett, hogy beírtam az önéletrajzomba, hogy tagja voltam a Gordoniának. Ebből kellemetlenségem lett, kezdődött

Bukarestben, és miután Désre kerültem, jött egy papír a főigazgatómhoz, hogy kizárnak a pártból. Jöttek nagy húhóval, bemutatták az esetet egy pártgyűlésen, és kizártak a pártból. A főigazgató azonnal leváltott, mert nem vagyok párttag, de maradtam termelésosztály-főnök ugyanazzal a fizetéssel. Amikor Vajda -- ő volt annak idején a kolozsvári [párt]főtitkár, majd mezőgazdasági miniszter lett, miután elvitték Kolozsvárról -- megtudta néhány hét múlva, hogy kizártak a pártból, és leváltottak mint igazgatót, csinált egy nagy kravált [botrány], hogy miért váltottak le, és azonnal tegyenek vissza igazgatóvá. Akkor keresték nekem ezt a helyiipari vállalatot (Intreprindere de Industrie Locala), a Bobâlnát, és oda tettek mint igazgatót. Ilyen körülmények közt voltam vagy tizenhárom éven keresztül igazgató és 'exclus din partid' [a pártból kizárt]. De nem volt semmi problémám, mert végeztem a munkámat. Egyáltalán nem sírtam el magam, amikor kitettek a pártból. Amikor tizennyolc éves voltam, akkor felvettek, 1958-ban kizártak, és 1971-ben visszavettek. Bocsánatot kértek, hogy tévedés volt, és visszavettek. Mi lehetett a nagy vétkem? Hogy tizenöt éves koromban beiratkoztam egy ilyen ifjúsági szervezetbe? Fiatalkoromban beiratkoztam a pártba. Elvileg én a kommunista elvet elfogadtam annak idején, főleg gyermekkoromban, mint egy nagyon nemes elvet. Mert akkor volt bennem egy idealizmus, amiben hittem. De mikor lassan-lassan rájöttem, hogy ez ki lett torzítva, annyira, hogy minden az égvilágon tulajdonképpen a fent lévő rétegnek van felpumpálva, és az egész csak beszéd, akkor rájöttem, hogy fals az egész kommunizmus. Mert teoretikusan a kommunizmus nagyon szép volt, és nagyon nemes elveket sugalmazott, ahol lehetett. Csak ahogy csinálták, az egész más volt. Ilyesmire visszaemlékszem én, hogy mibe kerültem, meg miken mentem keresztül. Pont abban az időben voltak olyan intézkedések, amik megkövetelték, hogy bent kell maradni, dolgozni [túlórázni a gyárban]. Én minden további nélkül bent maradtam három nap és két éjjel, nem volt semmi bajom. Tizenkilenc-húsz éves koromban, huszonegy éves koromban, igaz, hogy akkor tombolt bennem a fiatalság, és akkor nem volt probléma. Ezzel szemben, már majdnem 1989 végén annyira megrázott egy teória, de amiről meggyőződtem, hogy egy szabály volt. Többek között foglalkoztunk az exporttal. A vállalat részéről én kellett ezt jelentsem, és vigyem a riportálásokat [jelentéseket]. Ahányszor mentem ezekkel a riportálásokkal Bukarestbe, ordítottak rám, 'Modifikáld, és írd valamit pluszba!'. Én nyugodtan mondom: 'Írd te! Én nem mondok semmit, ha te?' 'Nem -- azt mondja --, te írd.' 'Én nem írok semmit.' És ott modifikálták úgy, ahogy akarták. Egyszer volt egy konzilier [tanácsos] nálam, és mondom, 'Te, hát hogy létezik, hogy ti ránk parancsoltok, hogy hazudjunk?'. 'Nyugi, nyugi -- azt mondja --, mi fent voltunk a nagyfőnöknél, Ceausescunál, és ő adta ki a parancsot: írjatok, amennyit akartok, mert miután írtatok, egész biztos, ha nem aznap, de egy hónap múlva megcsinálják, amit írtatok.' És akkor elgondolkodtam: 'Te, figyelj, ide jutottunk mi, hogy most már tizenkét hónapnak a riportálását tizenhárom hónap alatt kell megcsinálni?' 'Hogyha így akarja Ceausescu, akkor mit lehet tenni?' Nagyobb mennyiséget kellett beírni, mint amennyit termeltünk, és ez így volt, egy irány volt, és fentről jött az irány.